

Byggnadsminnesförklaring av Harlösa Donationshus, Harlösa socken,
Eslövs kommun.

Sedan fråga väckts att förklara Harlösa Donationshus, Harlösa socken, Eslövs kommun för byggnadsminne har meddelande härom översänts till fastighetsregistermyndigheten den 16 februari 1987. Förslag till skyddsföreskrifter har upprättats. Föreskrifterna har godkänts av fastighetsägaren. Riksantikvarieämbetet har inget att erinra mot föreslagna skyddsbestämmelser. Eslövs kommun har inget att erinra mot byggnadsminnesförklaringen.

Den äldsta bevarade byggnaden i Harlösa kyrkby är kyrkan vars äldsta delar kan dateras till slutet av 1100-talet. Runt om kyrkan och utmed landsvägen samlade sig förr kyrkbyns bebyggelse. På detta sätt gestaltade sig Harlösa kyrkby ända fram till år 1857 då laga skifte genomfördes i Harlösa.

Som en påminnelse om forna tider och den gamla kyrkbyn ligger Harlösa donationshus kvar än idag på sin ursprungliga plats. Donationshuset uppfördes mellan åren 1823-24 av friherre Carl Gustav von Schwerin, som mellan 1805-55 var ägare av Hjularöds och Harlösa säterier. Huset skulle tjäna som ålderdomshem för säteriets underlydande.

I friherre von Schwerins donationsbrev av år 1832 kan man läsa direktiv för hur ålderdomshemmet skulle drivas: "Det skall utgöra bostad för åtta fattighjon vilka erhåller ett underhåll som ska årligen i evärdeliga tider utgå av Hjularöds och Harlösa säterier".

När donationshuset stod färdigt 1824 skilde det sig avgörande från byns övriga byggnader både genom sin form och sitt läge. Placeringen mitt i byn, alldeles intill de två viktigaste och mest ståndsmässiga byggnaderna – kyrkan och prästgården – markerar donatorns centrala ställning i samhället.

Harlösa Donationshus har kvadratisk grundplan med måtten 13,5 m i varje sida. Väggarna är murade av tegel på en grund av huggen sten. Fasaderna är vitputsade, putsen tillkom antagligen i samband med att de ursprungliga

dörröppningarna murades igen. Från början var huset oputsat. Sadeltaket, som först var klätt med tjärade träspån är nu belagt med rött, enkupigt tegel. Runt den centralt placerade skorstenen grupperar sig fyra lägenheter. Ursprungligen hade var och en av dem separata ingångar med tillhörande trappstenshällar.

Idag är Harlösa donationshus ett minnesmärke över äldre tiders sociala omsorg. Två av lägenheterna är återställda i äldre skick. Lägenheten i sydväst är inredd som på 1800-talet medan den i nordväst har fått 1940-talsinredning. Huset elektrifierades 1945, samtidigt som el installerades i kyrkan.

Ett par mindre uthus för ved, höns, grisar och dass har stått på var sin sida om donationshuset. På östra sidan har funnits en brunn. Det vore önskvärt att uthusen och brunnen återskapades för att miljön omkring donationshuset skall bli komplett som den var när huset användes.

Harlösa donationshus ligger inom riksintresse för kulturminnesvården.

Länsstyrelsen anser att Harlösa Donationshus, Harlösa socken, Eslövs kommun, har sådant kulturhistoriskt värde att en byggnadsminnesförklaring är väl motiverad. Med stöd av 3 kapitlet 2 § lagen om kulturminnen (KML 1988:950) beslutar länsstyrelsen att följande skyddsföreskrifter skall gälla.

1. Byggnaden får inte rivras, flyttas eller till sin exteriör byggas om eller på annat sätt förändras. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme. Byggnadens planlösning får inte ändras. Ingrepp i eller ändring av den fasta inredningen får inte göras.

2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet skall ske med material och metoder som är väl beprövade och anpassade till byggnadens egenart.

3. Inom det område som på kartan, bil 2, avgränsats med streckad linje får två nya uthus uppföras som ersättning för de ursprungliga. Ytterligare bebyggelse eller annan förändring får inte tillkomma.

4. Skyddsområdet skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär och utseende bevaras.

Länsstyrelsen lämnar råd i fråga om underhållet av huset. Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

LÄNSSTYRELSEN
Malmöhus län
Kulturmiljöenheten
040 - 14 61 80

BESLUT

1993 - 12- 14
delg kvitto

221-6466/90

Beslutet i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Ann-Cathrine Haglund jämte ledamöterna Bertil Bengtsson, Thorvald Frostemark, Bror Hansson, Vera Håkansson, Benny Jönsson, Christina Laurin, Karl Lindström, Ronny Olander, Elsie Renée, Mats Svanberg och Eva Åsare.

I den slutliga handläggningen deltog även länsrådet Gunilla Hedesten Nordin, 1:e länsassessor Christina Cinthio och länsantikvarie Carin Bunte, föredragande.

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten, se bifogad anvisning.

Ann-Cathrine Haglund

Carin Bunte

Bilaga

- 1 Översiktskarta
- 2 Situationsplan
- 3 Ritningar
- 4 Hur man överklagar

Sändlista

Riksantikvarieämbetet X
Eslövs kommun
Skånes Hembygdsförbund
Fastighetsregistermyndigheten (laga kraft)
Planenheten
Juridiska enheten
Kulturmiljöenheten